

BÖLÜM 2

GÖNÜLLÜ HEMŞİRELİK HİZMETLERİNİN TOPLUM SAĞLIĞINA VE HEMŞİRELERİN MESLEKİ GELİŞİMİNE KATKISI

İlknur DOLU¹

GİRİŞ

Ülkemizde çok yaygın olmamakla birlikte gelişmiş bazı ülkelerde gönüllü hemşirelik hizmetleri oldukça yaygın bir şekilde yürütülmektedir (1). Ülkemizde gönüllü sağlık hizmetlerine ilişkin en fazla tanınan topluluk “Yeryüzü Doktorları” adı ile bilinen topluluktur ve 2013 yılından itibaren gelişmekte olan birçok ülkede sağlık okulu açma, sağlık merkezleri açarak toplum sağlığını koruma ve geliştirmeye yönelik aktivitelerin yanı sıra cerrahi ve dahili uzman doktorların gönüllü görev almaları tedavi hizmetleri de sunmaktadırlar (2). Yine Kızılay tarafından yürütülen sağlık hizmetlerinde birçok insan gönüllü olarak hizmet vermektedir (3). Belirtilen faaliyetlerde görev alan gönüllü hemşireler olması karşın ülkemizde gönüllü hemşirelik kavramı en fazla Sağlık Bakanlığı tarafından 2011 yılında Hem. Mülkiye Okuy’ın Pakistan, Filipinler, Uganda gibi az gelişmiş ülkelerde gönüllü hemşire olarak çalışmış olması dolayısıyla ‘Yılın Hemşiresi’ olarak seçilmesiyle gündeme gelmiştir. Ülkemizde Bakanlıklar tarafından onaylanan dernekler aracılığı ile hemşireler ve öğrenci hemşireler gönüllü hemşire olarak çalışabilmektedir (4).

Dünyadaki örneklerine baktığımızda en son örneğin Amerika Birleşik Devletleri’nde Amerikan Hemşireler Birliği’nin organizasyonunda gönüllü hemşireler korona virüs pandemisinin yönetiminde önemli ölçüde katkılar sunmuşlardır (5). Yine 2010 yılındaki Haiti depreminde binlerce hemşire depremzedelere yardımcı olmak üzere görev almış ve halen Amerikan Kızılhaç Örgütü’nde yirmi bine yakın hemşire, afet durumlarında dünyanın birçok yerinde görev almak üzere gönüllü olarak kayıtlıdır (1). Gönüllü hemşire olarak çalışmak, hemşirelerin farklı toplumlarla ve farklı sorunlarla baş edebilme yeteneklerini geliştirmesi açısından mesleki anlamda da gelişimlerine katkı sağlayacak önemli bir deneyimdir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD.,
idolu@bartin.edu.tr

olarak karşımıza çıkmaktadır (30).

SONUÇ

Hemşireler ve hemşirelik öğrencileri hastanelerde, sağlıkla ilgili derneklerde, okullarda, araştırma ekiplerinde gönüllü olarak çalışabilmelerinin yanı sıra sebze yetiştiriciliği, dini kuruluşlarda görev alma gibi birçok alanda gönüllü olarak çalışabilmektedirler. Hemşirelerin büyük çoğunluğu, aldıkları eğitimin bir yansıması olarak, kendi sorumlulukları dışında yaşadıkları toplum sağlığı geliştirebilmek için gönüllü olarak çalışmayı kendileri için bir görev olarak hissederler.

Gönüllü hemşirelik faaliyetleri hemşirelerin deneyimlerini diğer hemşireler ile paylaşmaları, kişilerarası ilişkilerini ve benlik saygılarını geliştirmeleri, politik karar alma süreçlerine katılmaları gibi hemşirelerin mesleki olarak kendilerini geliştirme sürecine de önemli katkı sunar. Hemşirelik öğrencileri açısından ise yine kendilerine daha fazla güven duyma, kişisel ve iş ortamındaki iletişimlerini geliştirme ve akademik hayattaki laboratuvar ortamındaki senaryolara nazaran gerçek yaşam ortamının gerçek deneyimlerini edinme fırsatı sunar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, ülkemizde de hemşirelik eğitim müfredatlarına gönüllü faaliyetlerin eklenmesinin geleceğin hemşirelerinin yetiştirilmesinde önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

1. McCollum M, Kovner CT, Ojemeni MT, Brewer C, Cohen S. Nurses Improve Their Communities' Health Where They Live, Learn, Work, and Play. *Policy Polit Nurs Pract*. 2017;18(1):7-16.
2. Yeryüzü Doktorları. (2021). Raporlar. (20/07/2021 tarihinde <https://www.yyd.org.tr/raporlar> adresinden alındı.)
3. Kızılay. (2021). Gönüllü ol. (21/07/2021 tarihinde <https://gonulluol.org/> adresinden alındı.)
4. DHA. (2011). 2011'in 'Yılın Hemşiresi' Okyay, yaşadığı olayları öğrencilerle paylaştı. (21/07/2021 tarihinde <https://www.dha.com.tr/istanbul/2011in-yilin-hemsiresi-okyay-yasadi-gi-olaylari-ogrencilerle-paylasti/haber-1739260> adresinden alındı.)
5. ANA. (2021). Volunteer. (21/07/2021 tarihinde <https://www.nursingworld.org/practice-policy/work-environment/health-safety/disaster-preparedness/coronavirus/get-involved/volunteer/> adresinden alındı.)
6. Fee E, Garofalo ME. Florence Nightingale and the Crimean War. *Am J Public Health*. 2010;100(9):1591.
7. Gören ŞY, Yalın NY. Hemşirelik tarihinde bir öncü "Safiye Hüseyin Elbi". *Lokman Hekim Dergisi*. 2016;6(2):38-45.
8. Seyhun G. II. Dünya savaşında Türkiye'de gönüllü hemşirelik kursları. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*. 2018;1:7-30.
9. Ward AS, Henderson CM. Why Do Nurses Volunteer? *Journal of Christian Nursing*. 1993;10(4):20-4.
10. Kemppainen V, Tossavainen K, Turunen H. Nurses' roles in health promotion practice: an integrative review. *Health Promot Int*. 2013;28(4):490-501.
11. Göçmen L, Meydan Acımış N. Düünden Günümüze Türkiye' de Sağlığın Geliştirilmesi Serüveni. *Sağlık ve Toplum*. 2017;27(3):14-9.

12. Aydın N. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi. Blacksea Journal of Health Science. 2019;2(1):21-9.
13. T.C. Sağlık Bakanlığı (2021). Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019. (20/07/2021 tarihinde <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/40564,saglik-istatistikleri-yilligi-2019pdf.pdf?0> adresinden alındı.)
14. Pring cc, Roco ı. The Volunteer Phenomenon of Nurses in the Philippines. Asian Journal of Health. 2021;2(1):95-110.
15. Chung LYF, Han L, Du Y, Liu L. Reflections on volunteer nurses' work and caring experiences during COVID-19: a phenomenological study. Journal of Research in Nursing. 2021. <https://doi.org/10.1177/174498712111007529>
16. Calamassi D. Commentary: Reflections on volunteer nurses' work and caring experiences during COVID-19: a phenomenological study. Journal of Research in Nursing. 2021. <https://doi.org/10.1177/174498712111008921>
17. Sofer D. Nurses Volunteer to Provide Health Care for Migrants. Am J Nurs. 2019;119(6):15.
18. Lanning RK, Klamen SL. Evaluation of an Innovative, Hospital-Based Volunteer Doula Program. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. 2019;48(6):654-63.
19. Lian Z, Skytt B, Li C, Engström M. Nursing students' reflections on caring for end-of-life patients in a youth volunteer association. Nurse Educ Pract. 2019;34:204-9.
20. Vanderstichelen S, Cohen J, Van Wesemael Y, Deliens L, Chambaere K. Perspectives on Volunteer-Professional Collaboration in Palliative Care: A Qualitative Study Among Volunteers, Patients, Family Carers, and Health Care Professionals. J Pain Symptom Manage. 2019;58(2):198-207.e7.
21. Bailey C, Tawia S, McGuire E. Breastfeeding Duration and Infant Sleep Location in a Cohort of Volunteer Breastfeeding Counselors. J Hum Lact. 2020;36(2):354-64.
22. Dalmida SG, Amerson R, Foster J, McWhinney-Dehaney L, Magowe M, Nicholas PK, et al. Volunteer Service and Service Learning: Opportunities, Partnerships, and United Nations Millennium Development Goals. J Nurs Scholarsh. 2016;48(5):517-26.
23. Halter M, Boiko O, Pelone F, Beighton C, Harris R, Gale J, et al. The determinants and consequences of adult nursing staff turnover: a systematic review of systematic reviews. BMC Health Serv Res. 2017;17(1):824.
24. Haddad LM, Annamaraju P, Toney-Butler TJ. (2020). Nursing Shortage. StatPearls içinde [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing (20/07/2021 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK493175/> adresinden alındı.)
25. Özdemir A. Türkiye'de Sağlık İşgücü Kamu İstihdamı. Sağlık Yönetimi ve Liderlik Dergisi. 2021;1:59-69.
26. UCLA. (2021). UCLA Health Sciences Volunteer Programs. (18/06/2021 tarihinde <https://www.uclahealth.org/Volunteer/ucla-health-sciences-volunteer-program> adresinden alındı.)
27. Strait LA, Fitzgerald E, Zurmehly J, Overcash J. A Congregation Transition of Care Program Using Faith Community Nurses and Volunteer Faith-Based Nurses. J Christ Nurs. 2019;36(3):158-65.
28. Juliá-Sanchis R, Sanjuan-Quiles Á, Richart-Martínez M, Cabrero-García J. The impact of volunteering in mental health settings on nursing students' attitudes. Nurse Educ Pract. 2020;44:102726.
29. Coombs NM, Missen K, Allen L. Beyond simulation - Extracurricular volunteering in nursing education: A focus group. Nurse Educ Today. 2021;96:104603.
30. Seah B, Ho B, Liaw SY, Ang ENK, Lau ST. To Volunteer or Not? Perspectives towards Pre-Registered Nursing Students Volunteering Frontline during COVID-19 Pandemic to Ease Healthcare Workforce: A Qualitative Study. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(12).